

INFORMATIVNA SLUŽBA UJEDINJENIH NACIJA, BEČ (UNIS)

Samo za informaciju – nije službeni dokument

UNIS/NAR/1474

20. jun 2023.

Svetski izveštaj o narkoticima UNODC-a za 2023. godinu upozorava na kombinovano dejstvo kriza dok ilegalna tržišta narkotika nastavljaju da rastu

- **Nove procene osoba koje injektiraju droge su više od ranijih procena dok usluge lečenja i ostale intervencije ne uspevaju da odgovore, istovremeno uzimajući u obzir rekordan broj raseljenih lica usled humanitarnih kriza**
- **“Jeftine i lake” sintetičke droge menjaju tržišta narkotika uz smrtne posledice**
- **Krijumčarenje narkotika ubrzava uništavanje životne sredine i kriminal u basenu reke Amazon**
- **Potrebno je bolje praćenje efekata na javno zdravlje pri brzim promenama regulative i kliničkim ispitivanjima sa psihodeličnim supstancama**

BEČ, 26. jun (Informativna služba Ujedinjenih nacija) – Nastavak rekordne ponude ilegalnih droga kao i sve aktivnije krijumčarske mreže usložnjavaju globalne krize koje se prepliću i predstavljaju izazov za odgovore zdravstvene zaštite i sprovođenje zakona, kaže Svetski izveštaj za narkotike za 2023. godinu, koji je Kancelarija Ujedinjenih nacija za pitanja droge i kriminala (UNODC) objavila danas.

Prema najnovijim podacima globalna procena broja osoba koje injektiraju droge u 2021. godini je 13,2 miliona - 18 procenata više nego što je prethodno procenjeno. Na svetskom nivou, više od 296 miliona ljudi je koristilo droge u 2021., što je porast od 23 procenta tokom prethodne decenije. U međuvremenu, broj ljudi koji pate od poremećaja izazvanih upotrebom narkotika je skočio na 39,5 miliona, što je porast od 45 procenata tokom 10 godina.

Izveštaj sadrži specijalno poglavlje o trgovini narkoticima i kriminalu koji pogađaju životnu sredinu u basenu reke Amazon, kao i sekcije o kliničkim ispitivanjima koja obuhvataju psihodelične supstance i medicinsku upotrebu kanabisa; upotrebu droga u situacijama humanitarnih intervencija; inovacije u lečenju zavisnosti od droga kao i drugim uslugama; kao i droge i konflikt.

Svetski izveštaj o narkoticima za 2023. godinu takođe ističe kako društvene i ekonomske nejednakosti podstiču – i bivaju podsticane – izazovima koje predstavljaju droge; uništavanjem životne sredine i kršenjem ljudskih prava prouzrokovanim ilegalnim narko-privredama; kao i sve većom dominacijom sintetičkih droga.

Prema izveštaju, potražnja za lečenjem poremećaja u vezi sa drogama uglavnom ostaje nezadovoljena. Samo jedna od pet osoba koje pate od poremećaja u vezi sa drogama su

primale tretman za upotrebu droga u 2021. godini, sa sve većim disparitetima u dostupnosti lečenja među regionima.

Mlada populacija je najpodložnija upotrebi droga a isto tako su ozbiljnije pogođeni poremećajima upotrebe supstanci u nekoliko regiona. U Africi, 70 procenata osoba na lečenju su mlađe od 35 godina.

U izveštaju se tvrdi da se u čitavom svetu mora dati prioritet javnom zdravlju, prevenciji kao i pristupačnosti uslugama lečenja, inače će sve više ljudi zaostajati usled izazova koje predstavljaju droge. Izveštaj takođe naglašava potrebu za odgovorom organa za sprovođenje zakona kako bi se išlo u korak sa inovativnim poslovnim modelima kriminala kao i širenjem jeftinih sintetičkih droga koje je lako staviti na tržište.

U svom reagovanju na nalaze izveštaja, izvršni direktor UNODC-a, Gada Vali (Ghada Waly) je izjavila: "Svedoci smo stalnog porasta broja ljudi koji pate od poremećaja izazvanih upotrebom supstanci širom sveta, pri čemu lečenje ne dospeva do svih kojima je potrebno. U isto vreme, treba da pojačamo odgovore na grupe koje se bave trgovinom narkotika i koje iskorišćavaju konflikte i globalne krize da bi proširili nedozvoljeno uzgajanje i proizvodnju droga, naročito sintetičkih droga, čime podstiču ilegalna tržišta i stvaraju veću štetu ljudima i zajednicama".

Dispariteti i nejednakosti u vezi sa drogom

Pravo na zdravlje nije dato mnogim ljudima koji upotrebljavaju droge.

I dalje postoje velike nejednakosti u dostupnosti i pristupu kontrolisanim drogama za medicinsku upotrebu, naročito za kontrolu bola. Ovaj disparitet naročito preovlađuje između globalnog Severa i Juga kao i između urbanih i ruralnih sredina, zbog čega neki ljudi osećaju negativan uticaj droga više nego drugi. Oko 86 procenata svetske populacije živi u zemljama sa veoma slabim pristupom farmaceutskim opioidima (koji su kontrolisani u skladu sa Jedinstvenom konvencijom iz 1961.) – i to su uglavnom zemlje sa niskim i srednjim prihodima.

Neke osiromašene i ranjive populacije, kao recimo u području na tromeđi Brazila, Kolumbije i Perua, zatočene su u ruralnim područjima sa visokom prevalencijom zločina povezanih s drogom. Udaljenost njihovih lokacija izuzetno im otežava da koriste usluge lečenja, resurse ili vladavinu prava.

Ilegalne narko-ekonomije ubrzavaju konflikte, kršenja ljudskih prava kao i devastaciju životne sredine

Privreda zasnovana na narkoticima u basenu reke Amazon dodatno podstiče kriminalne delatnosti kao što su nedozvoljena seča drveća, nedozvoljeno rudarenje, nedozvoljeno zauzimanje zemljišta, trgovinu divljim životinjama i drugo – oštećujući okruženje u najvećoj prašumi na svetu. Domorodački narodi kao i ostale manjine trpe posledice istovremenog delovanja ovih kriminalnih aktivnosti, kao što su to, na primer, raseljavanje, trovanje živom, i izloženost nasilju, između ostalog. Ponekad su branioci životne sredine naročito targetirani od strane trgovaca i oružanih grupa.

Rat u Ukrajini je pomerio tradicionalne kokainske i heroinske rute, ali isto tako ima naznaka da bi ovaj konflikt mogao da prouzrokuje ekspanziju proizvodnje i trgovine sintetičkih droga, s obzirom na postojeće tehničko znanje i velika tržišta sintetičkih droga koja se razvijaju u regionu.

U Sahelu, ilegalna trgovina drogom finansira nedržavne naoružane i pobunjeničke grupe, a na Haitiju trgovci drogom iskorišćavaju porozne granice kako bi ojačali svoje poslovanje, podstičući sve veće krize u zemlji.

Davanje prioriteta javnom zdravstvu u regulisanju medicinske upotrebe kontrolisanih droga

Dok s jedne strane nova istraživanja o korišćenju kontrolisanih droga kao što su psihodelici za lečenje stanja mentalnog zdravlja i poremećaja upotrebe supstanci obećavaju, izveštaj upozorava da bi brz tempo razvoja mogao ugroziti napore da se ustanove politike koje brigu o javnom zdravlju stavljaju ispred komercijalnih interesa. Bez dobro osmišljenih, adekvatno istraženih sistema, moglo bi da bude premalo pristupa za one kojima je potrebno lečenje – što bi potencijalno moglo da dovede do toga da se pacijenti okrenu ilegalnim tržištima – ili obrnuto, psihodelici bi mogli biti preusmereni na nemedicinsku upotrebu.

Sve veća dominacija sintetičkih droga

Jeftina, jednostavna i brza proizvodnja sintetičkih droga radikalno je transformisala mnoga tržišta ilegalnih droga. Kriminalci koji proizvode metamfetamin – najrasprostranjeniju ilegalno proizvedenu sintetičku drogu u svetu – pokušavaju da izbegnu zakone i regulativu tako što koriste nove puteve sinteze, nove osnove delovanja kao i prekursore koji nisu pod kontrolom.

Fentanil je drastično promenio tržište opioida u Severnoj Americi sa katastrofalnim posledicama. U 2021. većina od približno 90.000 smrtnih slučajeva povezanih sa predoziranje opioidima u Severnoj Americi imala je veze sa nezakonito proizvedenim fentanilima.

Zabrana droge u Avganistanu je možda preokrenula trend rasta proizvodnje opijuma

Žetva opijuma u Avganistanu 2023. godine mogla bi da ima drastičan pad nakon nacionalne zabrane narkotika, pošto rani izveštaji ukazuju na smanjenje uzgoja maka. Koristi od mogućeg značajnog smanjenja ilegalnog uzgoja opijuma u Avganistanu u 2023. godini bile bi globalne, ali to će biti na štetu mnogih farmera u zemlji koji nemaju alternativne načine sticanja prihoda. Avganistan je takođe veliki proizvođač metamfetamina u regionu, a pad uzgoja opijata mogao bi dovesti do pomeranja ka proizvodnji sintetičkih droga, od čega će različiti akteri imati koristi.

***

Ove godine Svetski izveštaj o narkoticima je objavljen u jednostavnijem, pristupačnijem formatu, sa rezimeom i nizom analitičkih poglavlja koji su dostupni u pdf formatu koji se može preuzeti. Više od 90 priča zasnovanih na podacima su dostupne na posebnom web portalu, koji je lako pretraživati prema regionu, vrsti droge i temi, i koji nudi stotine grafikona i mapa koje je moguće pregledati i iskopirati.

** *** **

Za dodatne informacije molimo Vas posetite:

[World Drug Report 2023 homepage](#)

** *** **

Za dodatne informacije i zahteve za intervju, molimo Vas kontaktirajte:

Angela **Patnode**
UNODC Advocacy Section
Email: unodcadvocacysection@un.org

[Follow United Nations Information Service Vienna on:](#)

[Facebook](#) | [Twitter](#) | [Flickr](#) | [Youtube](#) | [Instagram](#)
unis.unvienna.org
unvienna.org

P.O.Box 500 | 1400 Vienna | Austria | Tel: (+43-1) 26060-4666 | Email: unis.vienna@un.org